

Izhaja drugo soboto
vsakega mesca
Uredništvo in upravn.:
Dunaj XVI/2,
Neulerchenfelderstrasse 21.
Inserati se sprejemajo
in poceni zaračunajo.
Rokopisi se ne vračajo.

GLASNIK

Naročnina:
Za Avstrijo celo leto K 1.50
Za inozemstvo „ „ K 2.—
Posamezne številke h 10.
Odprte reklamacije so
poštne proste.
Poštno-hran. konto: 88.153.

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Št. 10.

Ljubljana, dne 21. oktobra 1911.

IV. leto.

Vprašanje draginje.

Tako, kakor je zdaj, nikakor ne more več ostati. Tako se je že mnogokrat govorilo, kadar se je mislilo, da je doseгла draginja najvišjo stopinjo. Vedno in vedno se je moralo pripoznati, da so se motili tisti, ki so tako sodili, ker draginja je le vedno bila hujša. Draginja narašča, kakor plaz, ko se vali v dolino. Kam naj to še dovede, ne moremo znati, če se zadeva kmalu ne poboljša.

Odpomoč! Rešite vprašanje draginje. To ljudstvo upravičeno zahteva. Kako pomagati ljudstvu! Kje pričeti! Kdor si stavi ta vprašanja, mora takoj pripoznati, da se na ta vprašanja ne more tako lahko odgovoriti, kakor se lahko stavijo. Seveda, socialni demokratje hitro odgovore, češ odstranite krščanske socialce, odprite meje in ko še obesijo nekaj agrarcev, pa je odpravljena draginja. Ali je pa vprašanje res tako lahko, kakor si je predstavljajo socialni demokrati? Oglejmo si razmere, kakršne so v resnici.

Imamo visoke žitne cene, zato je draga moka, drag kruh, dasi smo imeli dobro letino. Carinske meje zato ne morejo igrati velike vloge. Vlogo igrajo drugi in sicer judovski špekulanti in budimpeštanska žitna borza. Glasilo budimpeštanske žitne borze »Neue freie Presse«, včasih tudi izblebela kakšno stvar, ki je zanimiva in izblebetala je v svoji notici dne 7. septembra 1911 to-le:

Zopetno povišanje cen žitu. V Budimpešti so danes precej poskočile cene žitu. Cene so najvišje od žetve sem, in sicer pri vseh žitnih vrstah. Pšenica za oktober ima ceno 11 K 83 vin., rž za oktober 10 K 38 vin., oves za oktober 9 K 44 vin. in nova turščica 8 K 34 vin. Posebnega razloga za to novo povišanje cen ni, marveč se naglašča, da se boje neugodnega izida žetve za pičo. Poostruje položaj nizko stanje Donave, ki povzroča, da se ladjin promet ne more hitro razviti. Zato tudi ne prihaja dovolj blaga, osobito ovsa ni. Naglašati se pa mora, da je težavno zaslediti,

kaj da pravzaprav povzroča tako veliko različnost cen, in sicer zato, ker so različne cene bolj v zvezi s špekulacijo kakor pa z drugimi razlogi. Uspehi žitnih žetev so popolnoma znani. Cen ne izpreminjajo novi momenti, marveč špekulacija.

To prizna »Neue Freie Presse«. Če že tako brezobzirno deluje zdaj špekulacija, ali bi ne postopala ravno tako v slučaju, če bi ne imeli carine na žito? Ali bi ne šla vsa dosedanja carina v žepe špekulantov? Ali bi ne morali z drugimi davki nadomestiti odpadlih carinskih dohodkov državi?

Vprašanje stanovanj? Vsi trpimo radi slabih in dragih stanovanj. Dunajska občina je nameravala v Leopoldauu nakupiti večje stavbišče, da zgradi hiše s cenenimi stanovanji. O načrtu se ni javno razpravljalo, a kljub tajnosti je neka judovska družba izvedela, kaj da se namerava in je takoj kupila stavbišče in prodaja parcele tako, da napravlja več stoodstotne dobičke.

Opekarne so se letos kartelirale. Kdor danes rabi opeko, ne plača cene, kolikor stane opeka, marveč ceno, ki jo določi kartel.

Visoke mesne cene. Ogrski živinski trgovci, seveda v prvi vrsti judje, hočejo bojkotirati dunajski živinski trg in ustanoviti lasten živinski trg v Požunu, ker se jim na Ogrskem ni toliko bati kontrole javnosti, kakor na Dunaju. V korist ogrskih judov se ne pripusti prekmorsko blago v Avstrijo. Na dunajskem živinskem trgu kupujejo tudi praški, linški, brnski, graški in drugi mesarji, ki še sami povišajo cene mesu. Med največje delavske oderuhe lahko prištevamo ljubljanske mesarje. Znanе so visoke mesne cene na ljubljanskem trgu mesa. A tako drago prodajajo meso le delavcu. Vojakom prodajajo n. pr. ljubljanski mesarji meso tako, da stane vojaško upravo kilogram mesa v Ljubljani zgolj 72 krajcarjev. Tudi častniki dobe za svojo častniško kuhinjo meso po 72 krajcarjev kilogram. Cena živine je letošnje jesen strahovito padla.

Ljubljanski mesarji so jo pa znižali zgolj za 4 vinarje pri kilogramu. Lahko si mislimo, kakšne velikanske dobičke da delajo mesarji. Meso bi lahko prodajali občinstvu po 72 krajcarjev kilogram, pa bi še imeli pri sedanjih cenah živine velikanski dobiček. Seveda, mesarji tega ne store, ker se jim ni treba ničesar bati. Liberalni rotovski uradniki delajo po svoji glavi zdaj, kar hočejo, politične stranke ne pritiskajo na mesarje, ker se boje zameriti gospodom volilcem.

Proti petrolejskemu trustu se je ustanovil avstrijski petrolejni kartel. Res, da je kartel dosegel neodvisnost od Rockefellerja, kralja petroleja, a odira le najubožnejše prebivalstvo, ker potiska cene petroleju kvišku. Pri nas v Ljubljani bi imelo lahko poceni električno luč tudi revnejše prebivalstvo, če bi bili liberalci pametni in bi bili napravili mestno elektrarno na vodno moč. Tako je pa ljubljanska elektrika strašno draga in delavstvo plačuje drag petrolej.

Kartelirane so tvornice, ki izdelujejo umeten gnoj in tako neposredno draži ta kartel cene kruhu, mesu, moki itd., itd.

Dne 1. septembra se je ustanovil špiritov kartel. Prodaja špirta se je povečala. Kreditni banki, ki ji gospodari Rothschild. Povišala se je že cena špirtu, jesihu, žganju itd.

Pivovarniški kartel hoče zvišati cene piva od 2 do 4 kron pri hektolitru. Gostilničarji se seveda upirajo zvišanju, a končno bo revež zopet dražje plačeval svoje pivo, če se sploh ne bo odpovedal vsaki alkoholni pijači, kar je pri dobri volji najboljšo sredstvo proti podraženju žganja, piva in vina.

Kako da izmozgavajo in odirajo karteli ljudstvo, nam najbolj dokazuje železni kartel. Praška družba železne industrije, ki je imela leta 1880. le dva in pol odstotni dobiček, je napravila, ko se je kartelirala (združila) z drugimi plavži in železnimi tvornicami, 37 in pol odstotka dobička. Upravni svetniki so dobili plače 928.000 kron. Da pa ljudje ne bi preveč kričali, so umetno znižali l. 1910. dobiček na 150 kron pri akciji, t. j. na 30 odstotkov, ostali čisti dobiček so pa zvito prikrili. Družbine akcije, ki so bile leta 1880. vredne 194 kron, stanejo zdaj 2725 kron. Družbeni ravnatelj Kestranek je l. 1904., ko je znašal dobiček 34 odstotkov, drzno rekel takratnemu ministrskemu predsedniku Koerberju, da ni sile na svetu, ki bi preprečila, da bodo nosile akcije še 100-odstotni dobiček. Tudi letos so napravili akcionarji Praške železne industrijske družbe neverjeten dobiček. »Neue Freie Presse« namreč poroča, da bodo dobili na vsako akcijo 160 kron, 10 kron več kot

lani. Dobiček bo znašal 32 odstotkov. Akcija vredna 500 kron stane danes na borzi 2750 kron.

Sladkorni kartel tudi odira ljudstvo kar le more. Odbor združenih sladkornih tovarov je namreč sklenil, da zopet poviša ceno sladkorju za dve in pol kroni pri meterčnem stotu. Sladkorju v koščkih je zato že poskočila cena od 36,5 kron na 51,5 kron, za 44 odstotkov, in je poskočila cena sladkorju v koščkih od 72 na 104 vinarje pri kilogramu. Kako odirajo pri sladkorju, nam kaže tole: Neka sladkorna tvornica ima pri vagonu sladkorja čistega kartelnega dobička 600 kron. V Avstriji se proda do 45.000 vagonov sladkorja, kar prinese dobička 27.000.000 kron. A to sladkornim ljudskim oderuhom še ne zadošča, marveč so še, kakor smo omenili, povišali ceno sladkorju. Nadalje pa napravijo še dobiček pri zavijanju. Pri sladkorju v »štokih« namreč zaračunajo tudi vrvi in papir kot sladkor. Pri enem vagonu sladkorja tehta papir in vrvice 306,9 kg in se zato odračuni sladkornega davka v višini 116 kron 54 vinarjev, pri sladkorju v koščkih pa 284 kron 20 vinarjev!

Tako se dela draginja. Karteli odirajo ljudstvo. Navedeni zgledi pa tudi dokazujejo, kakšno lumparijo uganja s svojimi lažmi socialna demokracija. Odprtje meja bi draginje pri organizirani oderuški sodrgi ne zmanjšalo ne glede na to, da je draginja danes mednarodno zlo, kakor so tudi veliki oderuhi mednarodno organizirani. Zgled Angleške nam dokazuje, da odprtje meja prav nič ne pomanjša draginje. Na Angleškem je revščina in beda še večja, kakor pri nas, da si imajo Angleži popolnoma odprte meje.

Proti draginji se mora boriti v prvi vrsti postavodaja. Karteli se morajo strogo nadzorovati. Obdavčiti bogataši. A boj proti kartelom bi moral biti mednarodni, kakor so tudi karteli mednarodni. Druge poti ni.

Delavstvo samo bi moralo biti strokovno tako močno in mogočno organizirano, da bi izvojevalo take plače, ki bi mu tudi ob času sedanje draginje zagotavljale ugoden obstoj. Kdor piše in govori drugače, je navaden slepec ali pa osel, ki ničesar ne zna ali ne ve.

* * *

Dosedanja naša izvajanja kažejo, kako da je narasla draginja. Navedli smo zgolj glavna živila, kar seveda ne obsega vseh stvari, ki so potrebne gospodinjstvu. To tudi ni potrebno, ker je draginja splošna, ki se razteza na vse potrebščine. Tega zdaj tudi nihče več ne tají. Kljub temu se dan na dan poroča o novih po-

dražitvah. Poroča se med drugim te dni, da se podraže vžigalice. Kdo zna, kaj se zopet vse podraži, ko boste čitali to Glasnikovo številko.

Sedanja draginja je podobna epidemiji. Enemu kartelu slede drugi. Dolžnost postavodaje je, da poseže vmes. A tudi postavodaja ne bo vsega storila. Potrebni so tudi drugi koraki.

Železničarji uradniki in drugi državni uslužbenci so se obrnili na mero-dajne činitelje, ki so jim izjavili, da so naklonjeni njih težnjam.

Plače tobačnega delavstva niso bile nikdar sijašne. Pač so nekaj izboljšali plače, a to se ni dosti poznalo, ker so bile prejšnje plače tobačnega delavstva preslabe in ker je vedno draženje živil zboljšanje plače vzelo gospodinjstvo. Nove plačilne stopinje smo pozdravljali kot znaten napredek. A drugega dobrega ta izprememba ni imela, kakor da je napravila red v dosedanji zmešnjavi plač.

Kaj porečemo radi vednega draženja živil? Delavke tožijo, da morejo komaj napotrebnejše postaviti na mizo. Kdo li more to tajiti? Ali je mogoče kaj družega, kakor da se obrne delojemalec na svojega delodajalca, da mu vsaj nekoliko izboljša plačo? Načelno se moramo pri tem držati plačilne razpredelnice, ker je v njenem okviru mogoče izboljšanje in to prosi tobačno delavstvo. Naše zahteve se lahko brez posebnih stroškov izpolnijo.

Tobačno delavstvo se je v celi vrsti dobro obiskanih shodov pečalo z draginjo in sklenilo resolucijo, ki se je predložila finančnemu ministru. Spomenica slove:

Visoko c. kr. finančno ministrstvo!

Vaša ekscelenca!

Sedanja huda draginja živil, katere obstoj je pripoznala celo visoka c. kr. vlada, se osobito čuti v krogih delovnega ljudstva, pred vsem pa v rodbinah tistih delavcev, ki delajo v državnih delovršbah in pa pri delavstvu, ki dela v c. kr. tobačnih tvornicah.

Plačilne razmere so po c. kr. tobačnih tvornicah zelo zaostale. Izpremembe, ki so se sedaj izvedle, niso mogle še ugodno učinkovati, ker so bile prejšnje plače neznansko nizke. Tudi po izpremembah, ki se je izvedla letos, so večinoma ostale prejšnje nizke plače. Temeljna misel preosnove je bila, da se pred vsem ustvarijo trdne plačilne razpredelnice, ki so jim postavili kot temelj dosedanje plače. Teh pomanjkljivosti niso mogle odpraviti deloma dovoljene službene starostne doklade. Zgled: V krajnih stopinjah 6., 7. in 8., v katere je uvrščena po-

lovica vseh tobačnih tvornic, znaša temeljna plača moških pomožnih delavcev 14 do 16 kron tedensko. V rednih razmerah se s to vsoto komaj preživi rodbina. Če pa zavzame še draginja take oblike, kakršno je zavzela zdaj, se pa sploh vzame takim delavskim rodbinam možnost, da se prežive. To pa ne velja zgolj za tu navedene delavske skupine, velja marveč istotako za tisto delavstvo, ki pripada večjim plačilnim stopinjam in velja še bolj za tisto delavstvo, ki pripada še nižjim skupinam.

Mogoče bi se ugovarjalo, da delata mož in žena v tvornici, oziroma da dela mož tobačne delavke kje drugje in da imajo zato rodbine večji dohodek. To je le navidezno resnično, ker, če dela tudi žena v tvornici, povzroča to celo vrsto izdatkov, ki bi se v nasprotnem slučaju lahko prihranili. V takih rodbinah se morajo na primer plačevati visoki zneski za to, da otroke čuvajo druge osebe.

Če je že dozdej živela rodbina tobačnega delavstva zelo bedno in nezadostno, pa najbolj dokazujejo redno visoke številke bolnikov, je prisiljeno to delavstvo vsled draginje, da bo še slabše živelo. Tobačno delavstvo je zato prisiljeno, da se obrne na svojega delodajalca, na visoko c. kr. generalno direkcijo tobačne režije s prošnjo, da naj se mu nekoliko zboljšajo plače. Delavstvo c. kr. tobačnih tvornic na Dunaju-Ottakring, na Dunaju-Rennweg, v Hajnburgu, v Halajnu, v Lincu, Svaču, Celovcu, Fürstenfeldu, Bavču, Joahimovem, Saccu, Rovignu, Krakovu, Monasterzyski in Zablotowu je glede na draginjsko vprašanje zavzelo stališče in predlaga c. kr. glavnemu ravnateljstvu tobačne režije sledečo

resolucijo:

Shod krščanskega tobačnega delavstva v opozarja na vedno napredujoče podraženje vseh živil, življenjskih potrebščin in stanovanj. Že zdaj zelo skromni življenjski pogoji tobačnega delavstva so postali po hudi draginji, katere konec se ne more napovedati, še hujši, tako, da delavstvo ne more izpolnjevati več zahtevam, ki jih stavi na nje delo v tvornici.

Zbrano tobačno delavstvo priznava, da je c. kr. glavno ravnateljstvo tobačne režije zadnji čas marsikaj storilo, da se dvigne gospodarsko stanje tobačnega delavstva. Če niso rodili storjeni koraki nameravanega uspeha, to deloma povzroča sedanja strašna draginja živil.

Odpomoč je nujno potrebna. Tobačno delavstvo ne prosi, da naj se mu dovoli draginjska doklada, mora pa vkljub

temu glede na slabo gospodarsko stanje c. kr. glavno ravnateljstvo kot delodajalca prositi za pomoč. Predlagajo se sledeče prošnje:

1. Visoko c. kr. glavno ravnateljstvo naj odredi, da se izplača drugi del službene starostne doklade, ki naj bi se izplačal šele dne 1. julija 1912, že dne 1. januarja 1912.

2. Opozarja se na spomenico, po kateri naj se skričijo krajne in plač. stopinje. Tako bi se izboljšale temeljne plače, kar je z ozirom na sedanje gospodarsko stanje tobačnega delavstva nujno potrebno. Delavstvo zato prosi, naj se večji del te preosnove, ki naj bi se izvedla šele leta 1916., izvedla že dne 1. januarja 1912.

3. Bistven činitelj gospodinjkega proračuna tvori stanarina. Z ozirom na draginjsko bedo, ki smo jo obrazložili v brošuri: »Die Wohnungsverhältnisse der österreichischen Tabakfabrikarbeiter«, ki se je od takrat še bolj poslabšala, prosi delavstvo z ozirom na dne 17. julija 1911 vloženi predlog posl. dr. Jerzabeka in tovarišev glede na zgradbo osebnih hiš za delavstvo c. kr. tobačne režije, da naj se kmalu izplača za leto 1912. namenjeni delni prispevek in dovede svojemu namenu, da se vsaj nekoliko odpomore bedi, ki je nastala vsled pomanjkanja in draginje stanovanj.

Ko predlagamo te tri točke visoki generalni direkciji tobačne režije, pooblašteni po delavstvu, prosimo z ozirom na bedo, ki jo je povzročila strašna draginja, da naj se ozira na to dejstvo.

Ko o tem obveščamo visoko c. kr. finančno ministrstvo in prilagamo tudi en izvod v resoluciji omenjene spomenice, prosimo za blagohotno vpoštevanje v resoluciji izraženih želja. Nadaljnje utemeljevanje teh želja po našem mnenju lahko odpade.

Delavstvo hoče, da se obdrže temeljni plačilne razpredelnice, prosi zato zgolj za preosnove v njenem okviru, da se tako povišajo nizki zaslužki in da se vsaj nekaj stori proti uničevalnim posledicam draginje.

Naprošena izboljšanja se lahko tudi brez težaše izvedejo, ker se osobito glede na točki 1. in 2. lahko dovolijo brez večjih vsot. V točki 3. resolucije navedeno stanovanjsko vprašanje zahteva pač večjih denarnih sredstev, a tu se je že toliko zagrešilo, da mora nadaljnje cinčanje povzročiti največjo škodo.

V nadi, da visoko c. kr. finančno ministrstvo pripozna upravičenost predla-

ganih želja in da pospešuje njih izpolnitev, beležimo

za »Avstrijsko krščansko tobačno delavsko zvezo«

Jožefina Woyna,
zapisnikarica.

Franc Ullreich,
načelnik.

Gotovo tu ne zahtevamo dalekosežnih stvari. Vlada je nasproti celi vrsti državnih uslužbencev pripoznala potrebo materialnega izboljšanja. Upamo in želimo, da bo ravno tako postopala nasproti tobačnemu delavstvu.

Delo naših poslancev.

Interpelacija

poslancev dr. Korošca, Gostinčarja in dr. Kreka na Nj. eksc. g. fin. ministra.

V c. kr. tobačni tovarni v Ljubljani se dogajajo napram delavstvu stvari, o katerih ne moremo molčati.

Delavkam se odteguje bolniška podpora, četudi jih zdravniki spoznajo za bolne. Tako je neka delavka z imenom Zorc dobila bolniški dopust, ne da bi se ji dala bolniška podpora, do katere ima kot plačujoča članica tovarniške bolniške blagajne popolno pravico. Bolnišnica je dobila za šest tednov, dalje se ji je kljub boleznim odrekla. Takih slučajev se je baje zgodilo še več.

Delavke, začasno provizijonirane, se silijo v delo, vkljub temu, da imajo od privatnih zdravnikov spričevalo, da so vsled bolehnosti nesposobne za delo. Nasprotno se pa puščajo doma ženske, ki bi rade šle delati. Pomoči v tem oziru nimajo nobene, ker morajo imeti zdravniki v tem oziru od vodstva gotova navodila, po katerih se jim je ravnati.

Nadzorovalno osebje nastopa deloma proti delavstvu žalivno, posebno neki starejši poslovodja:

Ali so te razmere v ljubljanski tobačni tovarni znane Nj. ekscelenci?

Ali hoče Nj. ekscelenca ukreniti vse potrebno, da se razmere delavstva v c. kr. tobačni tovarni v Ljubljani nepriistransko preiščejo in nedostatki odpravijo.

Dunaj, 10. oktobra 1911.

Dr. Korošec, Gostinčar, dr. Krek, Brenčič, Jaklič, Grafenauer, Pišek, Demšar, dr. Benkovič, dr. Jankovič, Roškar, Fon, dr. Verstovšek, Hladnik, dr. Šusteršič.

ZA PAZNIKE IN PAZNIŠKE ASPIRANTE.

Poslanci dr. Korošec, Gostinčar in tovariši so vložili v poslanski zbornici sledeči predlog:

Predlog

poslancev dr. Korošca, Gostinčarja in tovarišev o

ureditvi službenega, plačilnega in napredovalnega razmerja c. kr. delovodij, paznikov in pazniških aspirantov c. kr. avstrijske tobačne režije.

A. Ureditev stanja paznikov in pazniških aspirantov.

1. Pazniški aspiranti naj se nastavijo ob enoletnem poizkusnem službovanju z najmanjšo plačo 20 kron v delavskem stanju.

2. Po enoletni poizkusni službi naj se izločijo iz stanja delavstva in uvrste novi skupini »Državni uslužbenci c. kr. avstrijske tobačne režije« in imenujejo za paznike z letno plačo 1000 kron s krajno določeno aktivitetno doklado.

3. Po dopolnjeni dveletni službeni dobi kot pazniki naj se imenujejo za c. kr. delovodje s prejemki, ki so določeni za le-te, istočasno naj se jim podeli poduradniški značaj in naslov.

Le-te naj poleg tega uvrste v dotično plačilno skupino, ki jim gre po službeni dobi kot nadzorovalni organ. Paznik, ki je služil že tri leta, naj se uvrsti v plačilno stopinjo 1200 kron, paznik s šestimi službenimi leti v plačilno skupino 1300 kron itd.

4. Nadalje naj se paznikom še sledeče pripozna, in sicer:

- a) primerna službena obleka;
- b) letni odpočilni dopust, ki trajaj do 10. službenega leta 8 dni, za paznike aspirante pa 6 dni;
- c) brezplačna množina tobaka v tisti meri, do katere imajo pravico c. kr. delovodje.
- d) znižane vožne cene po železnicah.

B. Regulacija razmer delovodij.

1. Naslov »delovodja« (Werkführer) naj se izpremeni v delovni mojster (Werkmeister). Podeli naj se tudi poduradniški naslov in značaj in naj se delovni mojstri izločijo iz splošne zveze državnih slug;

2. stanje c. kr. delavskih mojstrov naj se določi z neomejenim številom, da se omogoči paznikom (ad točka 3) po dveletni službi napredovati, ne da bi morali čakati, kakor zdaj, na prostor, ki nastane po vpokojitvi ali pa po smrti.

3. Plače delovnim mojstrom naj se takole določijo:

- a) delovni mojstri v ključavničarski in električni delavnici: Začetna plača 1600 kron, največja plača 2400 kron;
- b) delovni mojstri v mizarški delavnici: Začetna plača 1400 kron, največja plača 2200 kron;
- c) fabrikacijski delovni mojstri: Za-

četna plača 1200 kron, najvišja plača 2000 kron in krajno običajno aktivitetno doklado, ki naj se vračuna pri pokojninah.

Napredujejo naj v plači vse tri navedene skupine od treh do treh let za 100 kron, tako da se doseže najvišja stopinja kot nadzorovalni organ po 27letnem službovanju.

4. Imenovanim delovodnim mojstrom naj se zaračunava službena doba kot pazniki in pazniški aspiranti pri odmeri plače. (Obrazloženo pri zahtevah paznikov ad točka 3.)

5. Gratis tobak naj dobe delovni mojstri po prosti izbiri v tisti množini, kakor uradniki.

6. Dovolj, oziroma uvede naj se 35-letna službena doba.

C. Splošna regulacijska določila.

1. Poviša naj se pokojnina vdov in sirotninski vzgojevalni prispevek. Vdove naj dobe najmanj 600 kron, sirote vsaka vsaj 120 kron na leto.

2. Uvede naj se popolen nedeljski počitek za nadzorovalno osobje.

3. Nadure čez krajno običajno delovno dobo ob nedeljah in praznikih kakor tudi ponoči naj se plačajo za uro z 1 kro- no 20 vinarjev, vsaka začetna ura naj se zaračuna za celo.

Če traja služba nad tri ure, naj ima nadzorovalno osobje v tednu nadomestilni počitni dan.

4. Nadzorovalno osobje ima pravico okrepčalnega dopusta v sledeči izmeri:

- a) pri službeni dobi do 10 let 8 dni;
- b) pri službeni dobi od 10 do 20 let 14 dni;
- c) pri službeni dobi nad 20 let 21 dni, in sicer s polno plačo.

Pri določitvi dopusta se mora zaračunati cela službena doba v državni in v vojaški službi.

5. Predpravico naj imajo pri nastavljanju na uradniška mesta v prodajalnih skladiščih.

6. Nadzorno osobje naj se odpošlje k nakupu tobaka.

7. Zvišajo naj se diete od 5 na 10 K dnevno (Zehrgeld).

8. Odpravi naj se tajna kvalifikacija. V disciplinarno komisijo naj se odpošljejo svobodno izvoljeni člani.

Te gotovo skromne zahteve nadzornega osobja si dovoljujemo sledeče utemeljevati:

Več let sem dela tu v primeri z ostalimi kategorijami mala skupina državnih nastavljenecv na stanu primerno izboljšanje svojega gmotnega položaja, ne da bi se najmanj ozirali na upravičene želje.

Večletna težavna službena doba ob delavski plači, ki je vedno nižja, kakor plača podrejenega mu delavca, je za paznika potrebna, predno postane delovodja.

Pomisliti se mora, da se zahteva poleg splošne izobrazbe veliko strokovnega znanja od paznikov in delovodij, da zamorejo izpolnjevati zahteve službe. Gotovo je to upravičeno, da se želje te kategorije državnih uslužbencev končno v polni meri vpoštevajo.

S finančnega stališča se proti name-ravani reformi od nobene strani ne more ugovarjati, ker gre okroglo zgolj za 500 oseb, stroški so normalni in precej enaki sedanjim prejemkom, oziroma plačam.

Celo v slučaju, ki bi izpolnitev želja in zahtev paznikov in delovodij c. kr. tobačne režije zahtevala malo večji izdatek, bi ta večji izdatek pri čistem dobičku tobačne režije, ki znaša 183.000.000 K (leta 1910) ne prišel v poštev, osobito še ne zato, ker gre zato, da se da to, kar za življenje potrebujejo, tistim, ki zvesto in pridno sodelujejo, da se čisti dobiček vedno povišuje in brez katerih sopomoči bi bilo popolnoma izključeno, da bi se dosegel tako velik uspeh. Z regulacijo bi se utrdili prizadeti za službo, ker se s sedanji prejemki ob sedanji draginji ne more človeku vredno živeti.

Upravičeno je, če nastavljeni c. kr. tobačne režije zahtevajo, da se služba preosnuje tako, da se določijo naslovi:

1. Pazniški aspirant;
2. Paznik in
3. Delovni mojster.

Samoobsebi umljivo je, da se morajo ob tej priliki tudi urediti dosedanje plače. Kakor je potrebno, da se preosnuje stanje paznikov, tako je tudi potrebna preosnova razmer delovodij.

Pred letom 1908. izvedeno splošno regulacijo so bili fabrikacijski delovodje (delovodje v ključavničarskih, električnih in mizarskih delavnicah so bolje plačani) v primeri s služabniki drugih resortov bolje plačani, kar je odgovarjalo tudi njih stvarni službi.

Ker po svojem službenem delu c. kr. delovodje brez dvoma tvorijo del boljših kvalificiranih državnih nastavljenecv, a se ne postopa ž njimi tako in se tudi tako ne plačujejo, je popolnoma upravičena regulacija stanu delovodij.

Večina delovodij, ki zdaj aktivno služijo, je morala služiti celo vrsto let, ne da bi bili vpoštevali pri njih imenovanju za delovodje, oziroma leta 1908. pri uvrstitvi v nove plačilne stopnje, službeno dobo kot paznike. Službena leta kot pazniki naj se uvrste v primerno plačilno stopnjo. Veliko starih delovodij je, ki radi

nizke plače ne morejo stopiti v zasluženi pokoj v strahu, da bi morali pri mali pokojnini stradati.

Za možnost vse tobakove vrste strokovno preizkusiti, je zelo priporočljivo, da dobe odmerjeno množino brezplačnega tobaka v tisti množini, ki je določena za gospode uradnike. (Od 5 na 12 kilogramov.)

Brezdvoma je popolnoma upravičeno, da se izpolni glavna zahteva za 35 letno službeno dobo.

Gotovo ni pravično, da ima paznik, ko postane delovodja, 40 službenih let, medtem ko ima kot paznik določeno 35 letno službeno dobo.

Nadzorno osobje, ki mora nadzorovati celi teden delavstvo v tobakovega dima polnih prostorih, mora še ob nedeljah substituirati tvorniškega vratarja. Nadzorno osobje naj se od te službe popolnoma oprosti in naj pride zgolj ob popravah ob nedeljah in praznikih in ponoči v tvornico proti predlagani odškodnini.

Ker se med nadzornim osobjem c. kr. tobačne režije nahajajo osebe, ki nimajo zgolj šolske izobrazbe, marveč ki so tudi strokovno, tehnično in administrativno popolnoma izurjene, naj se po tobačnih prodajalnih skladiščih prosta uradniška mesta, ki so bila dozdej pridržana certifikatistom, od zdaj izpopolnijo z nadzorovalnim osobjem, ki bo gotovo popolnoma kos vsem zahtevam, ki se stavijo za ta mesta.

Nadzorno osobje c. kr. tobačne režije naj se pri zbiranju tobaka vporablja mesto finančne straže, da se mu nudi prilika, razširiti svoje znanje.

V predlogu navedene zahteve so primerne stanju nadzornega osobja c. kr. tobačne režije in bi se z izpopolnitvijo ustvarilo zadovoljno osobje, okoliščina, ki bi prišla v dobro državi.

Predlog naj se izroči brez prvega branja proračunskemu odseku.

Dunaj, 11. oktobra 1911.

Dr. Korošec, Gostinčar, Grafenauer, I. Hladnik, Fr. Demšar, dr. Benkovič, Jarc, dr. Franc Jankovič, Fon, dr. Gregorčič, Prodan, Spinčič, dr. Žitnik, Jaklič, Pišek, Roškar, dr. Verstovšek, dr. Krek, Šilinger, Kadlčak, Šamalik, dr. Hruban, Povše.

× × ×

Tako interpelacija kakor samostojen predlog naših poslancev pričata, da naši poslanci živahno delujejo za koristi tobačnega delavstva. Objavili smo tudi predlog naših poslancev glede na zahteve

delovodij in paznikov, to pa zato, da naši ljudje poznajo tudi težnje nadzornega osobja. Zdaj pa nekaj, kar je zgolj moje odgovornega urednika »Glasnika«, za kar seveda prevzame tudi sam odgovornost. Moje mnenje je, da naj bi se uredile tudi razmere tiste nadzorovalne skupine, za katero tobačna režijska mačehovsko skrbi. Mislim prevzemalke. Naš socialen čas in tok zahtevata čimdalje bolj, da naj bi delavke nadzirale ženske, ki bi morale seveda imeti tudi za to potrebno strokovno znanje in izobrazbo, kakor je delavstvo teoretično tudi že zahtevalo ženske zdravnice in je ena že na Dunaju nastavljena. Zapisal sem, da se za prevzemalke mačehovsko skrbi. To je tudi res. Pravno stališče prevzemalk ni določeno, dasi jim nalaga delovni red velike dolžnosti in odgovornost, se jim pa dela krivica na vseh koncih in krajih. Pri novih plačah so bile, če hočem biti odkrit, tudi oškodovane in so pravzaprav danes na slabšem, kakor so bile pred regulacijo, kar po mojem pravnem naziranju ni pravično. Osebo želim, da bi se službeno razmerje ženskega nadzornega osobja uredilo. Želim pa kot socialen idealist in praktik še več, namreč to, da naj bi postalo nadzorno osobje pri delavkah žensko seveda tako, da bi pri tem ne trpelo nikake škode sedanje moško nadzorno osobje, ki mu tudi želim, da se izpolnijo njegove res upravičene zahteve. Pri reformi nadzornega osobja bi seveda ne smel trpeti škode noben sedanji pazniški aspirant, ne paznik in ne delovodja, pač pa naj bi se poizkušalo pritegniti nadzorni službi žensko osobje. Ne prikrivam si, da bi bila prehodna doba težavna, vem pa tudi, da so vsaj v Ljubljani za to dani pogoji, da bi se lahko dobile med delavkami samimi sposobne moči ne zgolj za vsa nadzorna mesta, marveč celo za nekatera uradniška. Saj imamo med delavkami take, ki imajo po osem razredov ljudske šole, več se pa tudi pri moškemu nadzornemu osobju ne zahteva. Rekapituliram: 1. Nujno potrebno je glede na mačehovsko postopanje tobačne uprave nasproti prevzemalkam in **števkom**, da se uredi službene razmere te kategorije, ki pravzaprav danes ne zna, ali je miš, ali tič. 2. Prav bi bilo, proučiti vprašanje o ženskem nadzornem osobju pri delavkah. Pristavim, da ne bodo po svoji stari navadi zopet rdečkarji zavijali, da je to zgolj moja misel, ki jo izprožim. Ne vzamem pa nanjo patenta in »milostno« dovolim, da se smejo ž njo pečati tudi socialni demokrati, če tudi ne navedejo vira.

M. M—c.

Proračuu tobačnega monopola za leto 1912.

Letošnji proračun se le malo razločuje od lanskega. Za l. 1911. pričeto regulacijo plač je določena vsota 1,600.000 kron. Vse drugo se ni vpoštevalo. Nič se ne proračunava za delavska stanovanja kljub draginji stanovanj, nič se ne more sklepati iz proračuna, da se podaljšajo dopusti itd., dasi hočemo tozadevno še počakati s kritiko.

Navajamo glavne proračunske postavke.

I. Potrebščine:

	1912	1911
1. Administracijski izdatki K	5,515.700 K	5,348.000
2. Nakup inozemskih tobačnih listov in izdelkov „	40,000.000 K	40,000.000
3. Nakup		
a) domačega tobaka „	21,500.000 „	22,200.000
b) tihotapski tobak „	3.000 „	3.800
4. Fabrikacijski stroški itd.		
a) Fabrikac. stroški „	39,735.000 „	38,932.000
b) Vožni stroški „	4.200 „	3.800
c) Preskrbni stroški bolno in nezgodno zavarovalne premije „	490.000 K	490.000
5. Izredni izdatki:		
a) za nakup stavbišč in manjših stavb v delokrogu finan. uprave „	150.000 K	150.000
b) Udeležba pri razstavah „	10.000 „	10.000
6. Prodaja tobaka „	13,982.800 „	3,382.000
Vsota K	115,586.500 K	114,315.800

II. Pokritje.

	1912	1911
1. Dohodki tobačne režijske:		
a) prodaja tobačnih listov, tobačnih fabrikatov in tobačnega luga v inozemstvu K	5,216.400 K	4,870.400
b) Drugi dohodki „	583.600 „	512.600
2. Dohodki prodaje v inozemstvu „	312,488.100 „	294,648.100
Vsota K	318,288.100 K	300,148.100

Če primerjamo glavne vsote, dobimo te le številke:

	Dohodki	Izdatki	Prebitek
1912. K	318,288.100 K	115,586.500 K	202,701.600
1911. „	300,148.100 „	114,315.800 „	185,832.300
1912 več K	18,140.000 K	1,270.700 K	16,869.300

Razločki med postavkami l. 1911 in leta 1912 se sledeče pojasnjujejo:

V poglavju: Potrebščina.

V naslovu: Administracijski stroški se je povišala skupna potrebščina za 167.700 kron.

Večja potrebščina 47.050 kron pri »Osebnih sprejemkih« (Persönliche Bezüge), ki obsega plače, aktivitetne, funkcijske in druge doklade, nadalje adjuta in sprejemke kanclijskih oficijantov so utemeljena radi višjih plačilnih stopinj, postavnih adjutov in starostnih službenih doklad, novo sistemizirana mesta v stanju računskih in kanclijskih uradnikov in pa radi osebne doklade nekaterim zaslužnim tvorničnim ravnateljem, kakor tudi radi ad personam povišanih prejemkov.

Višja potrebščina 4000 kron pri postavki »honorarji drugih funkcionarjev« temelji, ker se nameravajo povišati plače tvorničnim zdravnikom, ker se prično izplačavati zdravniške triletnice in radi višjih izdatkov uradnim zdravnikom radi večjega števila provizioniranega delavstva.

Višja potrebščina 3948 kron za »dnevne in plače« je namenjena za nagrade posebno pridnih kanclijskih pomočnikov.

Povišanje postavke: Emolumenti, deputati in livrejni prispevki delovodij in slug za 1600 K je potrebno radi večje potrebsčine uniform in livrej.

Potrebno povišanje postavke »Remuneracije in pomoči« v višini 5000 K je namenjeno za pomoč subalternim uradnikom po slabših mestih in sploh za nospesavanje službenih koristi.

Višja potrebščina 20.000 K za popotne in preseljevalne stroške je namenjena, ker vedno naraščajo potrebsčine za popotovanja po plantažah in za popotovanja pri nakupu tobaka, ker se v Dalmaciji prideluje vedno več tobaka.

Izdatki za vzdrževanje obratnih poslopij in za hišne potrebsčine so se morali višje proračunati za 40.000 K, da se vzdrže plače nočnim čuvajem in zidarjem v razmerju plač ostalih delavcev kakor tudi, da se instalirajo strelovodi, kjer jih še ni.

Višja potrebščina 36.000 K »Pisarniške in manipulacijske potrebsčine« so proračunane glede na vedno višje cene raznih potrebnih stvari kakor tudi za nabavo nujno potrebnih novih pisalnih strojev in drugih pisarniških potrebsčin.

Nadalje se je glede na to postavko prenesla vsota 16.000 kron za kurjavo in razsvetljavo in člen 29., uprava državnih poslopij.

Za »stanarine in najemnine« se proračunava 40.000 kron več, ker se morajo najemati v Dalmaciji večji prostori za nakupljeno tobačno blago v Dalmaciji in v Galiciji.

Višja potrebščina 6552 kron pri postavki »Različni izdatki« je potrebna glede na višjo potrebo kopalnih kart, ker se je priklopilo tudi delavstvo prodajalnih skladišč v krog delavstvu, ki nima pravice do kopalnih kart.

V naslovu 2. »Izdatki za nabavne in fabrikacijske izdatke« se je povišala skupna potrebščina za 503.000 K.

Manjša zahteva 700.000 kron za fabrikacijske stroške se ozira pred vsem na višjo potrebsčino plač, ki se bo pokazalo radi novega načina plač leta 1912. Od leta 1912. proračunane vsote 39.735.000 K odpade na dne 30.600.000 kron, 800 tisoč kron več kakor lani. Višjo postavko določa nadaljevanje leta 1911. pričete regulacije plač (okroglo 11.600.000 kron).

Pri postavki »Pokritje« izkazujejo »dohodki tobačne režije« nasproti lani 300.000 K več dohodkov.

Višje proračunanje postavke »Prodaja tobačnih listov, tobačnih fabrikatov in tobačnega luga v inozemstvu« za 229.000 kron se ozira na normalno višjo prodajo eksporta.

Plus 35.000 kron pri postavki »Povračilo stroškov za Ogrski in Bosni in Hercegovini oddani tobak in fabrikacijske izdelke in plus 36.000 K za razna povračila temelji na vspehu zadnjih treh let.

V naslovu 2.) Dohodki prodaje doma je izkazano pokritje z 317.840.000 kron več.

Izkupilo za tobačne fabrikate, izvzemši Limitotobak, je proračunana s 307.800.000 K, pa pomenja 17.800.000 kron več.

Višja postavka 40.000 kron pri postavki »licenčne pristojbine« je zato višje postavljena, ker se namerava povišati licenčna pristojbina za direkten uvoz tobaka in tobačnih izdelkov inozemskih.

SVOJI K SVOJIM! :: :: SVOJI K SVOJIM!

Priporoča se delavcem in delavkam

P. Vrtačnik, krojač

Ljubljana, Kolodvorska ulica 35.

== Najnižje cene. Hitra potrežba. ==